

сурс] // Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва : Офіційний веб-сайт. – Режим доступу : http://old.dif.org.ua/ua/mass_media/given-na.htm.

8. Ткач А. Особливості вирішення політичних конфліктів в умовах адміністративної реформи [Електронний ресурс] / А. Ткач // Український науковий журнал «Освіта регіону. Політологія психологія комунікації». – 2010. – №4. – Режим доступу : <http://social-science.com.ua/article/336>.

9. Хорошко В. Інформаційна війна. ЗМІ як інструмент інформаційного впливу на суспільство [Електронний ресурс] / В. Хорошко // Безпека інформації. – 2016. – Т. 22, № 3. – С. 283–288. – Режим доступу : [file:///C:/Users/1/Downloads/11104-29060-1-PB%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/1/Downloads/11104-29060-1-PB%20(1).pdf).

10. Doob L. Public opinion and propaganda / L. Doob. – Hamden, Connecticut, 1966. – 401 p.

11. Johnson-Cartee K. Strategic political communication: rethinking influence, persuasion, and propaganda / K. Johnson-Cartee. – Lanham, 2004. – P.161–170.

Ядловська Ольга Степанівна,
кандидат історичних наук, доцент,
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

ВПЛИВ ОСНОВНИХ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ ТА ПРИНЦИПІВ ВИХОВАННЯ НА СТУДЕНТСЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Загалом, закони, закономірності та принципи виховання визначають логіку, зміст та організацію виховної роботи зі студентською молоддю. Зазначені фундаментальні основи організаційно-педагогічної роботи виступають засадничими діями щодо формування оптимальної системи виховання, що включають алгоритм дії, моделювання та технологію. Студентське середовище потребує окремішнього підходу щодо реалізації основних принципів та закономірностей виховання, адже педагог працює з особистістю, яка вважає себе дорослою та яка наполягає на власному векторі визначення своєї навчальної та виховної діяльності, хоча це не завжди є якісним та вдалим шляхом для окремих студентів, отже, виникає необхідність суттєвого впливу педагогічних працівників. Разом з тим, навчання у вищому навчальному закладі потребує від педагогів формування у студентів широкого кола професійних навичок та всебічного розвитку особистості, що вимагає врахування віку студентів, особливостей середовища.

Серед багатьох класифікацій принципів виховання виділимо найвідоміші, які розглядаються як фундаментальні. Визначено такі принципи сучасного виховання за В. Галузинським та М. Євтухом: 1) зміст та методи виховання мають гуманістичну основу (тобто надається першочергове значення саме особистості, а не колективу та загальному процесу виховання); 2) основним завданням виступає розгляд та втілення єдності навчання та виховання, нерозривний зв'язок та взаємовплив між ними (таким чином, під час проведення занять та набуття знань і засвоєння навичок, необхідно приділяти увагу й формуванню та вихованню моральних рис особистості);

3) виокремлення чинника вікових та індивідуальних особливостей;
4) організацію відповідних психологічних умов та створення позитивного психологічного середовища (педагогічна людяність та доброзичливість);
5) створення умов задля еволюції процесу розвитку особистості учня: від об'єкта пасивного сприймання на суб'єкт активного самовиховання;
6) демократизм та вільне членство в діяльності громадських юнацьких і дитячих організацій (унеможливлення директивного залучення) [1; с. 139]. Більш узагальнену класифікацію подає І. Підласий, виокремлюючи такі принципи виховання: спрямованість виховання на реалізацію особистості у суспільстві; виховання навичок, що реалізуються в житті; формування позитивного мислення; гуманізація виховання; особистісний підхід; дотримання єдності у виховних впливах [6; с. 168]. Зазначено, що саме перебування принципів у тісному зв'язку створюють відповідну виховну систему, це стають запорукою функціонування та результативності навчально-виховної системи, при цьому реалізуючи один з принципів, відтворюються елементи інших принципів чи відбувається їх реалізація .

На наш погляд, викладачі повинні опиратись на визнані принципи та закономірності навчально-виховної роботи, приділяючи особливу увагу формуванню в студентів навичок самостійної роботи, а, отже, вміння саморозвиватись, складати самостійні плани щодо самоосвіти.

У теорії виховання розрізняють зовнішні та внутрішні закономірності процесу виховання. Для перших характерна залежність виховання молоді від суспільних процесів та умов; соціально-економічної та політичної ситуації, рівня культури в суспільстві, його потреб у відповідних фахівцях, загальноприйнятих і національних виховних ідеалів, цінностей і змісту виховання тощо. Також одне з найважливіших місць посідає національне виховання, яке за своєю має бути спрямоване на формування в молоді та дітей ідей, поглядів, переконань, ідеалів, традицій, звичаїв, інших надбань української та світової духовної культури [1; с. 98], що є водночас соціально важливими та фундаментальними у процесі формування світоглядного потенціалу особистості.

Підкреслимо, що внутрішні закономірності розкривають зв'язки та залежності між компонентами процесу виховання. Зокрема, однією з основних внутрішніх закономірностей виховання студентів виступає єдність навчання, виховання, розвитку та їх самовдосконалення, що виступають необхідною умовою у процесі гармонійного розвитку особистості українських громадян. Необхідно розглядати особистість студента з позицій такого підходу: виховуючи – навчай і розвивай; навчаючи та розвиваючи – виховуй; поєднуючи навчання, розвиток, виховання – працею над вдосконаленням своєї педагогічної діяльності та сприяй всебічному розвитку особистості студента. Таким чином, спілкування та взаємовплив між викладачем та студентом відіграє одну з провідних ролей у формуванні розвинутої особистості.

Отже, ця закономірність засвідчує, що існує безпосередня залежність

між характером діяльності вихователів і вихованців, особливостями їхнього спілкування та результативним компонентом процесу виховання [4; с. 111]. Саме нерозривна єдність процесу виховання та навчання, залежність та взаємозв'язок між зазначеними компонентами свідчить про цілісність процесу взаємодії між педагогом та студентом.

Вважаємо, що важливою ланкою підходу «виховуй-навчай-розвивай» стане акцент на розвитку та формуванні соціалізації особистості, прояві у цьому процесі набутих компетенцій та особистісних психологічних рис, що сприятимуть комунікативності, професійній реалізації та індивідуальному зросту й розвитку особистості.

Разом з тим, не тільки виховна діяльність впливає на результати виховання. Формування особистості залежать також від реальних умов, певних конкретних ситуацій, а також взаємозв'язку між зазначеними компонентами. З цієї точки зору, змістова складова виховної роботи полягає у нагальній необхідності врахування різноманітних фактів, що впливають на особистість студента, учня. Задля цього науково-педагогічні працівники повинні створювати студентам необхідні умови для задоволення соціальних і духовних потреб, організувати їх навально-пізнавальну діяльність на високому рівні, забезпечуючи її ефективність та результативність, узгоджувати навчальні, виховні та інші заходи [5; с. 45]. Саме врахування та залучення цих закономірностей та їхніх вимог стає фундаментом для оптимального й позитивного перебігу процесу виховання, а також забезпечує такі якості, як цілеспрямованість, системність, організованість, ефективність, оптимальність, самореалізацію, самовиховання всебічну розвиненість та національну скерованість.

Основну роль у виховному процесі, безумовно, відіграє викладач. Значимо, що незнання принципів виховання, недотримання вимог їх реалізації або часткове втілення в життя призводять до значних прогалин та недоліків у виховній роботі, навіть до руйнування її логіки. Разом з тим, система принципів постійно розвивається та самовдосконалюється: з одного боку, більш глибоко розкриваються вимоги, з іншого – відбувається пошук та розробка нових принципів виховання, адже з'являється новий та актуальний сучасним реаліям педагогічний досвід виховної роботи.

Також виділяють загальні та специфічні принципи формування педагогічної культури викладача. До групи загальних принципів включено такі, що мають універсальний характер, детермінують практичну педагогічну діяльність у вищій школі і безпосередньо пов'язані з закономірностями формування педагогічної культури: принцип професійної спрямованості цілісного освітнього процесу у вузі, принцип індивідуалізації та диференціації і принцип культурної детермінації підготовки майбутнього вчителя. До групи специфічних принципів відносяться: принцип педагогічної доцільності, принцип цілісності, принцип функціональності, принцип фасилітації, принцип когнітивності, принцип спільної творчої діяльності, прин-

цип багатовимірний і множинний опису, принцип апелювання до культури [7; с. 292].

Загалом, на сучасному етапі розвитку навчально-виховного процесу ВНЗ України виділяють такі принципи виховання студентів: цілеспрямованість; суспільна спрямованість; виховання студентів у процесі навчання та повсякденного життя; виховання в колективі та через колектив; гуманізм і демократизм у поєднанні з високою вимогливістю та пошаною до особистості студента; опора на позитивні якості в особистості студента і студентського колективу; наступальність, активність, системність і конкретність виховних заходів; свідомість, самодіяльність та активність вихованців; єдність, узгодженість і спадковість виховних впливів, зусиль і дій; оптимізація виховного процесу тощо [2].

До більш детальних характеристик виховної роботи у вищому навчальному закладі слід віднести: рівні виховного процесу як результату педагогічної діяльності, вихованості, особистісних рис і професійних здібностей студентів; правове, кадрове, науково-методичне, матеріально-технічне, фінансове забезпечення процесу виховання; готовність до професійної діяльності; професійної компетентності та готовність педагогів до виховної діяльності. Запорукою якості виховної діяльності ВНЗ, а також результативності, в якій відображено динаміку особистісного розвитку студента, його соціального інтелекту та соціальної активності, стає рівень самоосвіти та відповідних набутих навичок, знань, умінь, професійної компетентності. Значну роль у зазначеному процесі відіграють компетентність педагога та його позитивне ставлення до студентів, залучення у педагогічній діяльності сучасних інформаційних та педагогічних технологій [3].

Отже, закони виховного процесу спрямовані на всебічний прояв об'єктивних внутрішніх зв'язків виховних явищ, основні аспекти яких відображаються в закономірностях побудови виховного процесу. Принципи виховання виступають стратегічним майданчиком дій, розкриваючи суть конкретних рекомендацій та тактики щодо реалізації закономірностей виховного процесу. Окремо підкреслимо, що суть принципів та закономірностей навчально-виховного процесу становлять також певну систему вимог до визначення, розробки, обґрунтування, втілення цілей, ідей, настанов та вимог. Враховуючи неоднозначність впливу середовища, в якому перебувають студенти, а також той факт, що відповідно до свого віку вони вже є сформованими особистостями з певним ядром ціннісних орієнтацій, перед викладачем стоїть досить важке завдання. Зокрема, необхідно сформулювати педагогічне завдання вплинути на молоду людину, запропонувавши певні ціннісні орієнтири (інколи нові або ж такі, що натикаються на протест), серед яких виділимо професійно-етичні, міжособистісні, роль індивіда у суспільстві, самоосвіта та самовиховання, і водночас врахувати індивідуальні особливості студента.

Таким чином, реалізація закономірностей та принципів виховання у

студентському середовищі потребують постійної розробки та впровадження як з боку викладачів, так і самих студентів, що сприятиме професійній спрямованості виховання студентів та формуванню у них відповідних компетенцій.

Бібліографічні посилання:

1. Галузинський В. М., Євтух М. Б. Педагогіка: теорія та історія. К. : Вища школа, 1995. 410 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. 340 с.
3. Дурманенко О. Теоретичний аналіз поняття “педагогічні умови” в контексті моніторингу виховної роботи у вищому навчальному закладі. *Молодь і ринок*. №7 (90). 2012. С. 135-138.
4. Исаев И. Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя: М. : Издательский центр «Академия», 2002. 160 с.
5. Зязюн І. Педагогічна психологія чи психологічна педагогіка ?!. Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр.. Вип. 3. 2012. С. 20-38.
6. Підласий І.П. Діагностика та експертиза педагогічних проєктів. К.: Україна, 1998. 343 с.
7. Товканець Г. В. Закономірності і принципи стратегії формування педагогічної культури майбутнього вчителя. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». Випуск 1 (40). 2017. С. 292-294.